

Oikeusministeriö

Sisäministeriön lausunto; Hallituksen esitys rikoslain 16 luvun muuttamiseksi

Asia

Oikeusministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi rikoslain (39/1889) 16 luvun muuttamisesta. Sisäministeriö lausuu seuraavaa.

Yleistä

Voimassa olevan rikoslain 16 luvun säännökset, niiden vakiintunut tulkinta ja oikeuskäytäntö muodostavat nykyisellään kattavan erityisen rikosoikeudellisen suojan virkatoimien suorittamiselle. Huomioiden sisäisen turvallisuuden viranomaisten ja ensihoidon henkilöstön tehtävien tehokkaan suorittamisen merkityksen kansalaisten hengen, terveyden ja omaisuuden suojaamisessa hallituksen esitys on perusteltu. Ehdotetuilla säännöksillä suojattavien tehtävien luonne ja merkitys hengen, terveyden ja omaisuuden suojaamiselle on siinä määrin merkittävä, että laajennettu suoja soveltuu voimassa olevan rikoslain 16 luvun soveltamisalaan sekä yleisemmin rikoslain periaatteisiin ja systematiikkaan.

Ehdotetut säännökset eivät sisällä kriteeriä rangaistavan teon kohdistumisesta julkisen vallan käyttöön. Sisäministeriön näkemyksen mukaan lainsäädännöllinen valinta on perusteltu. Sisäisen turvallisuuden viranomaisten ja ensihoidon henkilöstön tehtäväkentän ollessa laaja ja edellä mainittujen toimijoiden suorittaessa usein tehtäviä yhteistoiminnassa on perusteltua yhdenmukaistaa tehtäviä suorittavien henkilöiden rikosoikeudellinen suoja.

Käsitteiden yhdenmukaisuuden varmistamiseksi sisäministeriö ehdottaa, että luonnoksen sivulla 5 oleva termi ”rajavartioviranomaisille” muutetaan muotoon ”Rajavartiolaitokselle” ja että luonnoksen sivulla 9 olevaan kohtaan, jossa mainitaan rikoslain 16 §:n 4 lisättäisiin rikoslain 16 § a, joka koskee niskoitteluä rajavartiomiestä kohtaan.

Teknisenä huomiona sisäministeriö esittää luonnoksen sivulla 6 olevan luvun 2.1.2 Pelastustoimi ensimmäisen kappaleen muuttamista muotoon ”*Hyvinvointialue vastaa pelastustoimen järjestämisestä alueellaan. Pelastustoimen tehtävien hoitamista varten jokaisella alueella toimii pelastuslaitos. Suomessa on 21 pelastuslaitosta, jotka hoitavat pelastustoimen tehtävät alueellaan. Hyvinvointialue vastaa muun muassa pelastustoimen palvelutasosta sekä pelastuslaitoksen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä*”.

Sisäministeriö kannattaa ehdotettuja säännöksiä ja luonnoksen valmistelussa tehtyä linjausta siitä, ettei ehdotettujen säännösten rinnalla toteuteta virkavastuuta koskevaa erityissääntelyä.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 26
00023 Valtioneuvosto

Kirkkokatu 12
Helsinki

0295 480 171
+358 295 480 171

09 160 44635
+358 9 160 44635

kirjaamo.sm@gov.fi
www.intermin.fi

Rangaistusasteikot

Sisäministeriön näkemyksen mukaan ehdotetut rangaistusasteikot ovat johdonmukaisia huomioiden uudella sääntelyllä suojattavan toiminnan yhteiskunnallinen merkitys. Ehdotettujen rangaistusasteikojen vaihteluväli on tasapainoinen eri tunnusmerkistöjen välillä ja mukailee voimassa olevan rikoslain 16 luvun rangaistusasteikkoja.

Ehdotetut rangaistusasteikot ovat riittävän kattavia huomioimaan erilaisilla tekotavoilla aiheutetun haitan tai vahingon suuruuden. Ehdotetut rangaistusasteikot antavat siten riittävää joustavuutta oikeudenloukkauksen moitittavuuden arviointiin. Ehdotettujen tunnusmerkistöjen täytyessä rangaistusasteikot mahdollistavat lisäksi varsin laajalti pakkokeinojen käytön, joka puolestaan tukee epäiltyjen rikosten esitutkintaa.

Tunnusmerkistöjen selkeys

Rajavartiolain (578/2005) 20 §:n tarkoittama yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen, 21 §:n tarkoittamat yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tarpeelliset poliisin toimenpiteet ja 26 §:n tarkoittama pelastustoimintaan, sairaankuljetuksiin ja ensihoitoon osallistuminen ovat sisältöään sellaisia tehtäviä, joiden suojaaminen ehdotetuilla rikoslain 16 luvun muutoksilla olisi perusteltua. Edellä mainittuja tehtäviä hoitaessaan Rajavartiolaitoksen henkilöstö toimii itsenäisesti soveltaessaan toimivaltuuksiaan.

Ehdotettujen säännösten laajemman rikosoikeudellinen suojan osalta sisäministeriö esittää tulkinnan selventämiseksi, että ehdotettu 16 §:n 3 a muutettaisiin sisältämään Rajavartiolaitoksen henkilöstön. Rajavartiolaitoksen tehtävien hoitamisen huomioiminen olisi mahdollista lisäämällä ehdotettuun rikoslain 16 §:n 3 a:n 3 momentti muodossa:

”Poliisi- tai hälytystoiminnan vaikeuttamisesta tuomitaan myös se, joka menettelee 1 tai 2 momentissa mainitulla tavalla poliisi-, pelastus- tai ensihoitotehtävää taikka muuta Rajavartiolaitoksen kiireellistä virkatehtävää suorittavaa rajavartiomiestä tai näiden pyynnöstä tai suostumuksella tehtävässä avustavaa henkilöä kohtaan.”

Yllä mainituilla perusteilla sisäministeriö esittää lisäksi, että ehdotettu rikoslain 16 luvun 3 b muutettaisiin siten, että siihen lisättäisiin joko Rajavartiolaitoksen henkilöstön huomioiva 3 momentti tai vaihtoehtoisesti säädösvalmisteluperiaatteiden sallimissa rajoissa rikoslain 16 luvun 3 b:n säännöskohtaisissa perusteluissa mainittaisiin Rajavartiolaitoksen henkilöstön sisältyminen säännöksen antaman suojan piiriin.

Sisäministeriön näkemyksen mukaan ehdotettujen säännösten täyttymisen edellyttämä tahallisuus on kannatettavaa. Huomioiden nyt valmisteilla olevien säännösten pääasiallisen tarkoituksen niiden sitominen tahallisuuteen on perusteltua. Tekijän mahdollisesti alentunut harkintakyky tai syyntakeisuus voidaan siten huomioida jo ehdotettujen säännösten soveltamisvaiheessa. Näin ollen ehdotetut säännökset eivät muodostaisi poikkeamaa rikoslain yleisistä periaatteista tai jo voimassa olevista rikoslain 16 luvun säännöksistä.

Nyt ehdotettujen säännösten ja voimassa olevien rikoslain 16 luvun 1 §:n ja 2 §:n välillä on tiettyjä tunnusmerkistöön liittyviä yhtäläisyyksiä. Sisäministeriön näkemyksen mukaan ehdotettujen säännösten soveltamisala on muotoiltu riittävällä tarkkuudella tunnusmerkistössä ja säännöskohtaisissa perusteluissa.

Tavoitteiden saavuttaminen ehdotetuilla lainsäädäntömuutoksilla

Sisäministeriön näkemyksen mukaan ehdotetuilla säännöksillä voidaan tukea ja edistää luonnostekstissä mainittujen yhteiskunnallisesti merkittävien oikeushyvien turvaamista. Poliisi- tai hälytystoimintatehtävien suorittamisella suojattavien oikeushyvien painoarvo on siinä määrin merkittävä, että nyt ehdotetut säännökset ovat tasapainossa oikeushyvien suojaamista ja rikosoikeudellista puuttumiskynnystä arvioitaessa.

Rikosoikeuden viimesijaisuuden suhteen sisäministeriö katsoo, että ehdotettujen säännösten sisältö, soveltamisala ja rangaistusasteikko muodostavat perustellun kokonaisuuden. Ehdotetuilla säännöksillä laajennettavaksi tarkoitettu erityinen rikosoikeudellinen suoja on riittävän tarkkarajainen ja se keskittyy suojaamaan henkilöitä, joiden tehtävien ripeä ja työturvallinen suorittaminen tukevat suoraan yhteiskunnallista etua.

Ehdotusten vaikutukset

Luonnoksen perustelutekstissä on arvioitu riittävällä laajuudella ja tarkkuudella ehdotettujen säännösten soveltamistilanteita verrattuna muihin rikoslain säännöksiin sekä soveltamistilanteiden lukumääriä. Tilastojen perusteella ehdotettujen säännösten soveltaminen ei näyttäisi aiheuttavan merkittäviä resurssivaikutuksia rikosprosessiin. Sisäministeriö toteaa yleisellä tasolla, että koko rikosprosessiketjun voimavarojen turvaaminen on ensiarvoisen tärkeää ja sitä tulisi tarkastella kokonaisuutena, joka huomioi laajuudeltaan pienempien, mutta usein toistuvien lainsäädäntömuutosten aiheuttamat kustannusvaikutukset.

Muut asiat

Sisäministeriöllä ei ole lausuttavaa muilta osin.

Poliisijohtaja

Stefan Gerkman

Poliisiylitarkastaja

Sami Ryhänen

Jakelu

OM Oikeusministeriö

Tiedoksi

SM Sisäministeriö, Mari Rantanen
 SM Sisäministeriö, Antti Salminen
 SM Sisäministeriö, Timo Kerttula
 SM Sisäministeriö, Matti Sarasmaa
 SM PO Poliisiosasto, Tomi Vuori
 SM PEO Pelastusosasto
 SM PO Poliisiosasto
 SM RO Rajavartio-osasto

VN/16832/2024-SM-19

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: